

TÜRK SİYASETİNDE MİLLİ İRADE VE UZLAŞI KÜLTÜRÜ ÇERÇEVESİNDE POLİTİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÖRNEĞİ: MHP'NİN KURUMSAL HAFIZASI İÇERİSİNDE “KRİZ” ÇÖZEN HAMLELERİ

Doç. Dr. Ruhi ERSOY

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Öğretim Üyesi

Özet

MHP'nin Türk siyasetindeki sürekliliğinin kaynaklarını inceleyen bu çalışmada, Türkiye'de milliyetçi siyasetin toplumsal alanda kabul görmesinin arkasında yatan unsurları da ortaya çıkarma amaçındadır. Çalışmada ayrıca, MHP ile Türk milliyetçiliğini birbirinden ayırmanın hem ilmen hem de siyaseten mümkün ve makul yaklaşımlar olmayacağını vurgulanmakta, MHP'nin milliyetçilik ve demokrasiyi ikiz kardeş olarak gördüğünün altı çizilmekte, parti faaliyetlerindeki kurumsal söylem analizi ve beyanlarda ortaya çıkan siyasi argümanların niteliğinin de millet nezdindeki kabul görülebilirlik seviyesini etkileyen diğer unsurlar olduğu savunulmaktadır. Sürekliliğin sağlanmasındaki temel dinamiklerin MHP'nin bu konulardaki sözlü ve fiili beyanlarında yer aldığını belirtmekte, bunlar uzlaşi siyaseti, milli iradenin siyaset nezdinde tecellisinin sağlanması ve vizyoner siyasi öngörülerini gibi üç ana başlıkta incelenmektedir. Bu tespitlerin ardından sonuç olarak MHP'nin; “uzlaşi”, “milli irade” ve “vizyoner politika” ile hem mevcut demokrasinin daha da işletilebilir bir hüviyet kazanması hem de gelecekte yaşanabilecek krizlere/tehditlere karşı çözüm önerileri getirilmesi konusunda pek çok örnekte görüldüğü üzere net bir politik tavır sergilediği ortaya konmaktadır.

Anahtar Kelimeler: MHP, milli irade, milliyetçilik, demokrasi, beka

Giriş

Milliyetçilik fikrinin Türk siyasi hayatındaki yegâne temsilcisi olan Milliyetçi Hareket Partisi, 50 yılı bulan kurumsal yaşının çok daha ötesinde düşünce yapısını ve manevi köklerini binlerce yıllık Türk tarihinin kaynaklarından alan içtimai bir çatıdır. Türkiye’de çok partili siyasi sistemin içerisinde yer alan MHP’nin, rakiplerinden çok daha farklı bir yeri ve tarihsel bütünlüğü koruyan bir kimliği olduğu ise sosyal ve siyasal örneklerle ortaya konulabilecek bir gerçektir (Yalçın 2017:95).

19’uncu yüzyıl itibarıyla ilmi manada üzerine çalışma yapılan ve batılı düşünürlerce kendi ulus-devlet inşâ süreçlerini anlamlandırma adına bir vasıta olarak kabul edilen (Anderson 2017) milliyetçilik kavramı, Türk tarihinin nev’i şahsına münhasır yapısı gereği binlerce yıldır devlet yönetiminin itici karakteristiği olmuştur.

Asya bozkırlarında taşlara kazındığı dönemden Birinci Dünya Savaşı’na kadar Türk devletinin izlediği “millet” eksenli yönetim tarzının, Türkiye Cumhuriyeti’nin çok partili siyasi hayata geçişinden itibaren demokrasi zemininde de vücut bulmasına ihtiyaç duyulmuştur. Türk Milliyetçiliği fikriyatının, siyasi temsil noktasında bir teoriye ve devamında pratiğe dönüşmesi her ne kadar Alparslan Türkeş eliyle Milliyetçi Hareket Partisi çatısı altında gerçekleşmiş olsa da MHP’ye kadar olan süreçte Tanzimat’tan itibaren pek çok toplumsal dinamik ve oluşumun varlığı göz ardı edilemez.

Süreklilik arz eden toplumsal bir dinamik olan milliyetçiliğin çok partili hayata geçişle birlikte Millet Partisi ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisinde ve nihayet Milliyetçi Hareket Partisi çatısı altında bayraklaştırılması, önümüze uzun bir tarihi süreci çıkartmaktadır. Bu geniş zaman dilimi içerisinde milliyetçi politikaların halk tarafından teveccühle karşılanması, desteklenmesi ve siyasal çatının senelerce ayakta durması ise Türk siyaseti açısından eşi görülmemiş bir örneği karşımıza çıkarmaktadır.

Bu çalışmada cevap aradığımız soruların temelinde yer alan “MHP’nin Türk siyasetindeki sürekliliğinin kaynakları” aynı zamanda Türkiye’de milliyetçi siyasetin toplumsal alanda kabul görme seviyesi hakkında da bizlere fikir verecektir.

MHP ile Türk Milliyetçiliğini birbirinden ayırmak hem ilmen hem de siyaseten mümkün ve makul yaklaşımlar olmayacaktır. Çalışmanın ilerleyen safhalarında örneklerle de tespit edildiği şekliyle, Milliyetçilik ve demokrasi ikiz kardeşliği MHP için siyasi hayatın hep vazgeçilmezi olmuştur. Bunun yanı sıra, parti faaliyetlerindeki kurumsal söylem analizi ve beyanlarda ortaya çıkan siyasi argümanların niteliği de millet nezdindeki kabul görülebilirlik seviyesini etkileyen diğer unsurlardır.

MHP'nin uzlaşma siyaseti, milli iradenin siyaset nezdinde tecellisinin sağlanması ve vizyoner siyasi öngörülerini gibi üç ana başlıkta incelenebilecek olan sözlü ve fiili beyanlar, sürekliliğin sağlanmasındaki temel dinamikleri de gözler önüne sermektedir.

1945 yılı itibarıyla çok partili siyasi yaşama geçen Türkiye'de milliyetçilik, devletin kurucu unsuru olduğu gibi çok partili sisteme geçişe kadar da pek çok vakıf ve cemiyetin ekseninde şekillendiği bir temel olmuştur.

Milliyetçiliğin çok partili siyasal yaşamdaki ilk temsilinin 20 Temmuz 1948 yılında Mareşal Fevzi Çakmak tarafından kurulan Millet Partisi ile gerçekleştiğini söylememiz yanlış olmayacaktır.

Türk milliyetçiliğinin bugünkü mümessili olan Milliyetçi Hareket Partisi'nin kuruluş kaynaklarından birisi olan Millet Partisi'nin programında milliyetçiliğe doğrudan doğruya "ananeci mutedil bir Türkçülük" (Güler 2017:84) şeklinde atıfta bulunmaktadır. Millet Partisi'nin bu yaklaşımında, CHP parti programında yer alan "Kemalist Milliyetçilik" tabirinden farklı olarak milliyetçiliğin tarihsel manada topyekün bir kapsamda değerlendirildiği görülmektedir.

Millet Partisi 9 Temmuz 1953'te dönemin hükümeti tarafından "dini esasa dayanan ve gayesini saklayan bir cemiyet olduğu" gerekçesi ile kapatılırken (Uzun 2005:269) ana omurgasını oluşturan siyasetçiler Osman Bölükbaşı liderliğinde Cumhuriyetçi Millet Partisi etrafında toplanmışlardır. Bunun ardından CMP, 1958 yılı itibarıyla Remzi Oğuz Arık'ın başkanlığında 1952 yılında kurulan Türkiye Köylü Partisi (TKP) ile birleşerek Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) adını almıştır.

Bu birleşme Türk siyasi hayatında pek çok değişimin ve gelişmenin öncüsü olacak olan MHP'nin filizlendiği toprağı nadaslamıştır. Alparslan Türkeş'in siyaset sahnesine ilk adımını CKMP'de atması ve meşhur Adana Kongresi ile CKMP kadrolarının vermiş olduğu kararlar

siyaseten yeni bir vizyonun ortaya konması, MHP'nin doğuşuna vesile olmuştur.

“Devlet” ve “millet” kavramlarını seçim propagandalarının ötesinde bir siyasi uzlaşma ve bütünleşme vasıtası olarak ele alan MHP, siyasetteki mutabakat ve toplum refahı gibi ana unsurları önceleyen konumu sayesinde Türk siyasetinde uzun soluklu bir maraton koşucusudur. Partinin politik tercih ve vizyonu konusunda dönemsel anlamda farklı değerlendirmelere rastlanabilmekle birlikte daha önce de belirtildiği üzere uzlaşmaya dayalı bir siyaset ve demokrasinin ana unsuru olan millet iradesinin tecellisinin önceliği pek çok örnekle sabit kılınmaktadır.

50 yıllık MHP tarihine bakıldığında somut olaylar, söylemler ve siyasi tecrübeler ile sayısı onları bulacak kararın temelinde söylemsel ve filli manada uzlaşma ve milli irade olduğu kolaylıkla görülebilir. MHP'nin Türk milliyetçiliğini sosyal ve siyasal bir bütün halinde doktrine etmesinde, bunu hayatın içerisinde pratiğe dönüştürmesinde ve adeta bir yaşam biçimi haline getirmesinde etkisi olan birinci unsur Alparslan Türkeş ve onun ortaya koyduğu siyasal kaideler çerçevesinde şekillenen sosyo-politik doktrindir.

Alparslan Türkeş'in, Türk Milliyetçiliğinin siyasette yegâne çözüm yolu olduğuna inanması ve bunu Türk toplumuna açıklamasının öncesinde Türk siyasetinin atmosferini tasvir etmemiz MHP'nin kalıcılığını anlamamıza yardımcı olacaktır.

Türkiye'nin çok partili siyasi yaşama geçişi, hem sancılı hem de kutuplaşmanın had safhada yaşandığı bir süreç olarak tecelli etmiştir.

Millet, Cumhuriyet Halk Partisi ile Demokrat Parti arasında sıkışmış halde ve bir taraf seçmek mecburiyetindeyken Türk milliyetçileri, millete üçüncü bir yol açma gayreti içinde olmuşlardır. Böylece hem demokrasinin topluma nüfuz etmesini hem de geniş bir toplumsal mutabakat sağlayarak milli bir denge içinde devlet idaresinin gerçekleşmesini arzu etmişlerdir.

İşte bu kutuplaşma ortamı içerisinde MP, CKM, CKMP ve nihayetinde MHP'nin ortaya çıkması kutuplaşmayı bitirebilecek bir üçüncü yoldu. Türkeş'e göre halk, her koşulda bu iki çizginin (CHP, DP) değişken varyasyonlarına oy vermek zorunda bırakılıyordu. Sağ ve sol olarak kutuplaştırılan bu iki siyasi yelpaze kendisine uygun değildi. O

halde halkın önüne yeni bir seçenek konulmalıydı. İşte, Alparslan Türkeş Türkeş'in "Üçüncü Yol" olarak adlandıracağı bu yeni politik rota, o dönemden başlayarak günümüze dek Türkiye'nin siyaset zeminindeki pek çok köşe taşını yerinden oynatmıştır. (Akpınar 2016:37)

Alparslan Türkeş'in askerlik hayatı boyunca Türkiye'de milliyetçi bir devlet idaresinin gerekli olduğu fikri hiç değişmemiştir. Bu bağlamda 27 Mayıs askeri darbesinden sonra ülkenin normalleşmesini, seçimlerin yapılarak yönetimin siyasi iradeye devredilmesini planlayan, darbenin önemli ismi Alparslan Türkeş, ekibiyle birlikte "Türkiye Ülkü ve Kültür Birliği" adıyla bir program oluşturmuş fakat Milli Birlik Komitesinden tasfiye edilmesi nedeniyle bu program uygulanamamıştır(Uzun 2005:271).

MBK ile olan derin fikir ayrılıkları Alparslan Türkeş'in Türkiye'nin normale dönmesi konusunda uygulamak istediği pek çok başka projeye de sekte vurmuştur. 1960'dan sonra bir müddet Başbakanlık Müsteşarı olarak görev yapan Alparslan Türkeş, MBK ile olan görüş ayrılıkları sebebiyle önce zorbalığa maruz kalarak gözaltına alınmış; sonra da bir grup subayla birlikte "sürgüne" gönderilmiştir. 14'lükler diye anılan bu grup, dünyanın uzak diyarlarına gönderilirken, Alparslan Türkeş'in payına Hindistan/Yeni Delhi büyükelçiliğinde askeri ateşelik görevi düşmüştür.

Ülkesinden sürgün edilen Alparslan Türkeş, bu dönemde de ülkenin siyasetini takip etmeyi ihmal etmemiştir. Yassıada mahkemelerinde idam kararları çıkacağını öngören Alparslan Türkeş, 7 Eylül 1961'de Devlet Başkanı Gürsel'e bir mektup göndererek: "İdamlara karşı çıkmazsanız, millet ve tarih önünde sorumlu olacağınızı hatırlatırım" diyerek; ülkenin normalleşmesi için MBK'nın millet nezdinde meşru bir tavır takınması gerektiğine olan inancını dile getirmiştir. (Turgut 1995:330).

Alparslan Türkeş'in Türk siyasi hayatına yön verecek olan hamleleri ise bu sürgün sürecinde filizlenmiştir. 1961 Anayasasının ilanından sonra kaldırılan siyasi yasaklar neticesinde birçok parti 15 Ekim 1961 seçimlerine katılırken Türkeş'in 1963 yılında yurda dönmesinin ardından CKMP'ye katılması yeni bir dönemin kapılarını aralamıştır. Sürgünden dönen diğer on üç arkadaşıyla birlikte CKMP'ye katılan

Alparslan Türkeş 1 Ağustos 1965'te genel başkan seçilmiş, "9 Işık" adıyla oluşturduğu ilkeler sistemini hem partinin hem de milliyetçi ülkücü hareketin ideolojisi olarak açıklamıştır. Alparslan Türkeş'in CKMP genel başkanı olmasını MHP'nin kurumsallaşma sürecinin başlangıcı olarak da kabul edebiliriz. Çok partili Türk siyasi hayatında 1965'e kadar geçen süre içerisinde milliyetçilik fikrinin temsil edildiği çeşitli geçişleri vurgulasak da Türkeş ve arkadaşlarının doktrinel alt yapıya dayalı olan aksiyoner siyasetleri Milliyetçi-Türkçü bir siyaset çizgisini önceki dönemlere nazaran daha belirgin bir biçimde ortaya çıkarmıştır. (Uzun 2005:267).

60'ların sonuna doğru dünyadaki gelişmelerle de bağlantılı olarak yaşanan olaylar, ülkenin karşı karşıya kaldığı sorunlar Türk siyasetini derinden etkilemiş, "devletin kutsallığına" inanan Ülkücü camianın hedef haline getirilmesine neden olmuştur. Sokakların terörize edilmeye çalışıldığı, Ülkücü kadrolara pusuların kurulduğu dönemde Alparslan Türkeş birçok inisiyatif almış, yetkililere mektuplar yazmış, teşkilatlara genelgeler göndererek ısrarla demokrasiyi işaret etmiştir. "Şartların olgunlaşmasını" beklediği dönemde Alparslan Türkeş'in uyarıları dikkate alınmamış, bunun neticesinde 1980 darbesi gerçekleşmiştir. Darbe sonrası siyasi partiler kapatılarak siyasetçiler cezaevine gönderilmiştir.

Alparslan Türkeş yaklaşık 5 yıl cezaevinde kalmış, bu sırada Muhafazakâr Parti ile yeni bir süreç başlamış ve devamında Milliyetçi Çalışma Partisi'ne dönüşüm gerçekleşmiştir. 1985'te cezaevinden çıkan Türkeş, 1987 referandumunu ile siyasi yasakların kalkması sonucunda Milliyetçi Çalışma Partisi'nde genel başkan olmuştur. Bu değişim ve dönüşümler 90'lı yılların başında ikinci kez siyaset sahnesinde yerini alan Milliyetçi Hareket Partisi adı altında son bulmuştur.*

Alparslan Türkeş'in tesis ettiği doktrinel yapı ve karizmatik liderlik prensibi çerçevesindeki parti liderliğinin yanı sıra MHP'nin Türk siyasal hayatındaki kalıcılığının ikinci ayağını kurumsal söylemin geliştirilmesi oluşturmaktadır. Seçim dönemlerinde bu söylemin reel

* MHP'nin tarihi süreci hakkında geniş bilgi için bkz. Mehmet Nihat- Emre Cemiloğlu, *Türk Siyasi Hayatında Milliyetçi Hareket*, Turkuaz Ajans, Ankara, 1995. Turgut Uzun, *Türk Milliyetçiliği ve MHP*, Ebabel Yay. Ankara, 2005.

politik dengelerle örtüşen, temel dayanakları sebep-sonuç ilişkileri çerçevesinde kuvvetli ve milli değerlerin çizmiş olduğu hassas sınırlar içerisinde Türk halkına izah edebilme kapasitesi ise kurumsal devamlılığının temini için olmazsa olmaz kıstaslar olup, MHP'nin Türk siyasetindeki etkinliği çerçevesinde doğrulanabilecek parametrelerdir.

"Uzlaş" ve "milli irade" prensipleri bu kurumsal söylem çerçevesinde her seçim dönemi bağımsız değişkenlere göre revize edilerek hem millete hem de diğer siyasi partilere sunulmaktadır. "Kilit parti" ya da "oyun kurucu" aktör olarak değerlendirilebileceğimiz bu pozisyonda MHP bugüne kadar pek çok kritik dönüşümün yönlendiricisi konumunda olmuştur. Türkiye'nin geçmiş dönem siyasi tarihine bakıldığında, hukuki boşluktan veya farklı nedenlerden dolayı ortaya çıkıp krize dönüşen, devletin işleyişini zedeleyen aynı zamanda yasama ve yürütmenin çözüm üretmediği pek çok dönem karşımıza çıkmaktadır. "Kriz dönemi" adını verebileceğimiz bu zamanların geride bırakılmasında ise MHP'nin kurumsal söyleminin ve bu söylemin iki değişmez bileşeni olan "uzlaş" ve "milli irade"nin etkisini görebiliriz.

Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Sürecinde MHP'nin Tutumu

Milliyetçiliğin genel tabiatı itibarıyla millete ve onun iradesinin yekvücut olarak temsil edildiği organizma olan devlete verdiği önem, toplumsal değerlerin en üst mertebesinde dir. Devlet ve millet kavramları birbirinin bekasını temin eden ve birbiriyle hemhal olmuş bir bütünün iki eşit parçası olarak ele alınır. Bu iki kavramın ahengi ise MHP'nin siyasi ihtirastan uzak olarak millet iradesinin devleti idare etmesini sağlamaya yönelik bir siyaset izlemesine imkân vermektedir.

Devlet idaresinin bir liyakat işi olmasın yanı sıra bu ehliyetin millet tarafından tasdiki de MHP'nin cumhurbaşkanlığı seçimlerindeki ana hareket noktasını belirlemektedir(Bulut 2014). Pek çok örnekle sabittir ki; böylesine önemli bir makamın seçimi hususunda MHP'nin politikaları kendi özgül ağırlığı çerçevesinde ve tabiatına uygun bir seyirde tekerrür etmiştir.

MHP'nin kurulmasından 15 yıl kadar önce, Türkiye'nin çok partili siyasi hayata geçmesinin ardından 14 Mayıs 1950'de yapılan ikinci milletvekili genel seçimlerinde iktidar değişikliği yaşanmış, 27 yıldır iktidarda bulunan CHP muhalefete geçmiştir. Bölgesel seçim sistemindeki "bir bölgede fazla oyu alan o seçim bölgesindeki tüm

milletvekilliklerini alır” prensibi doğrultusunda ezici bir çoğunlukla iktidara gelen DP, Türkiye Büyük Millet Meclisi’ndeki sandalyelerin %85,2’sini elde ederken meclisteki siyasi parti sayısı da ikiden üçe çıkmıştır. 1950 seçimleri itibarıyla İsmet İnönü’nün cumhurbaşkanlığı dönemi de sona ermiştir. (Tuncer 2013:49)

22 Mayıs 1950 tarihinde yapılan seçimde Türkiye Cumhuriyetinin üçüncü cumhurbaşkanı olarak Celal Bayar seçilmiştir. Bu noktaya kadar gelinen süreçte devlet idaresinin en üst makamı olan cumhurbaşkanlığı seçiminde meclis halkın iradesini devletin en üst makamına taşımış, fakat 1961 Anayasasından sonraki süreçte cumhurbaşkanlığı seçimleri çoğunlukla sancılı bir siyasi gerilim ortamı oluşturmuştur.

Türk demokrasisi, 27 Mayıs 1960’ta askeri darbeyle göreve gelmiş, milli irade desteğinden yoksun ilk Cumhurbaşkanıyla, yani Cemal Gürsel’le tanışmış; 1961 Anayasasının ilanından 4.5 yıl sonra yeniden cumhurbaşkanlığı seçimine gidilebilmiştir.

Dönemin genelkurmay başkanı Cevdet Sunay’ın cumhurbaşkanı adayı yapılması ise Alparslan Türkeş tarafından bir nevi siyasi rüşvet olarak değerlendirilmiştir (Bulut 2014). Alparslan Türkeş, Genelkurmay başkanlarının Cumhurbaşkanı olmasının gelenek halini alacağından endişe duymuş ve bu durumun “Türk siyasetinin meşruiyetine gölge düşürebileceği” uyarısında bulunmuştur. Türkeş’in uyarısının anlamı ilerleyen dönemlerdeki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde daha anlaşılır bir hal almış, devletin en tepe noktasını belirlemek için yapılan bu seçimler, sürekli “krizlerle” geçmiştir. Nitekim 13 Mart 1973’teki seçimlerde de zor bir sürecin ardından Fahri Korutürk üzerinde anlaşılmıştır (Bulut 2014, Tuncer 2013:66-67).

1980 seçimine geldiğimizde ise her cumhurbaşkanlığı seçiminde olduğu üzere MHP “uzlaş” çağrısını yenilemiştir. Bu çağrı neticesinde Alparslan Türkeş tarafından 10 Mayıs 1980 tarihinde bütün siyasi parti liderlerine ithafen bir mektup kaleme alınmış olsa da (Bulut 2014) her partinin kendi menfaati doğrultusunda hareket etmesiyle bir müspet sonuç ortaya çıkamamıştır. 23 Mart 1980’de başlayan ve 5 ay 17 gün boyunca sürdürülen Cumhurbaşkanlığı seçimi turlarından da bir sonuç elde edilememiştir (Tuncer 2013:76).

Bu siyasi kriz ortamında "şartların olgunlaşmasını" bekleyen askeri cuntaya ise adeta gün doğmuştur. Siyasi partiler, bir araya gele-memenin, uzlaşamamanın bedelini kendileri ödedikleri gibi millete de ödetmişlerdir. Daha yeni yeni içselleştirilen demokrasi ise askeri vesayet altında askıya alınmıştır.

1980 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde "uzlaşma eksikliği" nedeniyle yaşanan ve 12 Eylül askeri darbesine de zemin hazırlayan başarısızlık, MHP'nin kurumsal hafızasında önemli bir yere sahiptir.

Bir diğer tartışmalı seçim ise 31 Ekim 1989 tarihinde gerçek-leşmiştir. Uzun tartışmalar ve karşı çıkışlara rağmen Anavatan Partisi(ANAP) genel başkanı Turgut Özal, Türkiye Cumhuriyetinin yeni cumhurbaşkanı olmuştur. Alparslan Türkeş ise Turgut Özal'ın cumhurbaşkanlığına ilkesel olarak karşı çıkmıştır. Dönemin meclis aritmetiğini ve seçim sonuçlarını da ele alan Türkeş yapılmasını istediği erken seçim sonrası oluşacak meclisin yeni cumhurbaşkanı seçmesinin doğru olacağını vurgulamıştır(Bulut 2014).

ANAP'ın 1987 seçimlerinde %36,3 oy almasına rağmen, 26 Mart 1989 tarihinde yapılan İl Genel Meclisi seçimlerinde %21,8'e düşmesi Alparslan Türkeş'in millet iradesinin en berrak haliyle tecellisi adına koyduğu şerhin de temel sebebi olmuştur (Tuncer 2013:84). Çok büyük tartışmaların yaşandığı bu seçimde, meclis pek çok milletvekili tarafından boykot edilmiş ve cumhurbaşkanı sadece ANAP'lı vekillerin katıldığı bir oturumda seçilirken, seçimin ardından gelen meşruiyet tartışmaları ise Alparslan Türkeş'in seçim öncesindeki uyarılarını yeniden hatırlatmıştır.

1980 öncesindeki siyasi partilerin askeri cunta tarafından kapatılmasının ardından Milliyetçi Çalışma Partisi(MÇP) altında teşkilatlanan milliyetçi kadrolar, 1987 yılında siyasi yasakların kal-dırılması referandumu ile birlikte Alparslan Türkeş'in siyasete dönmesi neticesinde yeni bir ivme yakalamıştır(Karadeniz 2018). 1993 yılında MÇP'nin adının tekrar Milliyetçi Hareket Partisi olarak değiştirilmesi ise 1980 öncesinde nerede kalınmış ise oradan devam edileceğinin yani siyasi yol haritasından tutalım da kurumsal söyleme kadar tüm ilkelerin mevcut modern politik düzleme yansıtılacağına en bariz emaresi olmuştur.

MHP'nin Türk siyasetine Alparslan Türkeş liderliğinde geri döndüğü 1993 yılı devletin en üst idari makamı olan cumhurbaşkanlığı için kritik kararların verildiği bir dönüm noktası olmuştur. Turgut Özal'ın ani vefatı sonrasında TBMM'de yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinin çalkantıdan ve krizlerden uzak yaşanması adına Süleyman Demirel, MHP tarafından desteklenmiş ve mili iradenin meclis aritmetiğine akseden kararına bir kez daha riayet edilmiştir.

90'lı yılların ikinci yarsında Milliyetçi Hareket Partisi, kurucu lideri Alparslan Türkeş'in vefatının vermiş olduğu hüznün ile yüzleşmek durumunda kalmış fakat 1997 kongresinde Devlet Bahçeli'nin parti liderliğindeki etkisi ve kuruluştan itibaren taşıdığı kurumsal söyleme riayet sayesinde siyasal ve toplumsal manada teveccüh merkezi olmuştur. Devlet Bahçeli liderliğinde MHP 1999 seçimlerinde %18 oy alarak 57. Hükümette koalisyon ortağı olmuştur (YSK 1999).

Alparslan Türkeş liderliğindeki MHP'nin siyasi tavrı Devlet Bahçeli döneminde de devam etmiş, bunun ilk örneği 5 Mayıs 2000 tarihinde gerçekleşen cumhurbaşkanlığı seçiminde görülmüştür. Süleyman Demirel'in görev süresini uzatma girişimleri sonuçsuz kalınca koalisyon ortağı olan Demokrat Sol Parti (DSP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ve Anavatan Partisi (ANAP) Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Başkanı Ahmet Necdet Sezer üzerinde anlaşmış, muhalefetteki Fazilet Partisi (FP) ve Doğru Yol Partisi (DYP) de bu anlaşmaya destek vermiştir. Söz konusu seçimde MHP ve Lideri Devlet Bahçeli, muhalefetin desteğinin önemli olduğunu, desteği gördüklerinde karar verdiklerini belirtmiştir(NTV 2000). Bu siyasi tavır ise söylemsel ve eylemsel anlamda önceki örnekleri ile bire bir uyuşan bir tavır olmakla birlikte süreklilik hususunda verebileceğimiz bir diğer önemli örneği teşkil etmektedir.

Yukarıda pek çok örnekte zikredilmesine benzer bir biçimde, 28 Ağustos 2007 tarihli cumhurbaşkanlığı seçimi etrafında gelişen olaylar, açıklamalar ile siyasi tarihimize "367 krizi" olarak geçen gelişmeler yaşanmıştır(Bulut 2014). Meclisteki siyasi partilerin bu kriz neticesinde erken seçim kararı alması ise MHP'yi meclise taşımış MHP'de tarihsel devamlılığını hiç bir dönemde bozmadığı krizleri çözmede en etkin yöntem olan milli irade için uzlaşma formülü ile cumhurbaşkanının seçilememesi düğümünü çözerken Devlet Bahçeli bu durumu ise şu sözlerle ifade etmiştir: "Türkiye'yi yeni bir siyasi

krize sokmamak gerekir. Koalisyonda bulunduğumuz dönemde cumhurbaşkanlığı seçimi oldu, krize dönüşmedi. Liderler zirvesi ile ortak aday belirleyemeyince Sayın Sezer'in ismi gündeme geldi ve 5 parti de üzerinde uzlaştı. Daha sonra 367 tartışması gündeme geldi. Bir kriz doğdu. Erken seçimden de 367 çıkmadı. Bu arada MHP 71 milletvekili ile TBMM'ye gelmişti. Ben tek cümle söyledim: "O gün Meclis'te olacağız." Bu ifade 367'den yukarıda bir sayıyla meclisin toplanması halidir. Üçüncü turda Gül Cumhurbaşkanı oldu. Burada da krizi aşan bir tavır ortaya koyan MHP'dir(Bulut 2014).

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde MHP yönetiminin gösterdiği bu geleneksel tutumlar, "MHP yaklaşımı" adıyla ansiklopedik bir nitelik kazanmayı hak eden, Milliyetçiliğin ruhuyla da son derecede uyumlu uzlaşma kültürü örnekleridir.

"Uzlaşma Siyaseti" ve "Milli İrade" İlkeleri Kapsamında Meclis Başkanlığı Seçimi Örneği

Milliyetçi Hareket Partisinin kurulduğu tarihten günümüze kadar kurumsal söylemlerinde ve siyasi strateji üretiminde basit faydacılıktan uzak bir tutum gösterdiğinin örneklendirilmesi bu çalışmanın odak noktasını teşkil etmektedir. Bu bağlamda "sağ" partiler ile yapılan veya geniş tabanlı mutabakatları ifade eden cumhurbaşkanlığı seçimleri bu meseleye verilecek örnekleri içerirse de 1977 yılının Kasım ayında gerçekleşen TBMM Başkanlığı seçimlerinde CHP'li Cahit Karakaş'a verilen desteğin(Öymen 2015) ayrı bir başlık altında irdelenmesi de objektif bir değerlendirme yapılabilmesi için yarar sağlayacaktır.

5 Haziran 1977 Genel Seçimlerinde iş başına gelen hükümet güvenoyu almış fakat 30'u aşkın seçim turu yapılmasına rağmen meclis başkanı bir türlü seçilememişti. İç tüzük uyarınca meclisin başkanı olmadan da yasamaya dair pek çok meselenin askıda kaldığı gerçeği de gündem güne yeni bir krizin kapılarını aralamaktaydı.

Bülent Ecevit başkanlığındaki CHP'nin mecliste grubu bulunan diğer siyasi partilere göndermiş olduğu çağrıda 15 kişilik meclis başkan adayları listesinden bir kişinin tespit edilmesi ve desteklenmesi fikri sadece MHP tarafından karşılık bulmuş, Alparslan Türkeş liderliğinde MHP, CHP'li Cahit Karakaş üzerinde anlaşarak "krize" dönüşen seçimin sonlandırılmasını sağlamıştır.

Seçimlerde oylarını Yüzde 3,38'den 6,42'ye, meclisteki sandalye sayısını ise 3'ten 16'ya yükselten MHP'nin sokaklarda kan gövdeyi götürürken, doğal müttefiki olarak görülen AP'nin rotasyon teklifine ve MSP'nin Komisyon başkanlıkları üzerinden yürüttüğü pazarlık siyasetine rağmen "Komünizme fikren karşı olan bir aday çıkarması şartıyla" CHP'yle uzlaşabilmesi, MHP'nin emsalsiz uzlaşma siyasetinin en güzel örneklerinden biridir.

MHP'nin ortaya koyduğu duyarlılık sayesinde CHP'li Cahit Karakaş, 38. turun sonunda salt çoğunluğun sadece bir puan fazlası olan 227 oyla TBMM Başkanı seçilmiştir.

Özellikle aşırı sol cemaatte yükseliş kaygıyla takip edilen ve hakkında kara propagandalar üretilen MHP'nin, 1977'de bin bir zorlukla elde ettiği demokratik siyasi gücünü ilk önce demokratik uzlaşma yönünde kullanmış olmasının MHP'nin, günümüzde adeta bir "öğreti"ye dönüşmüş olan uzlaşma siyasetindeki değeri büyüktür.

Bir diğer meclis başkanlığı seçimi sürecinde ise "ilkesel" bir siyaset izleyerek hem krizi sonlandıran hem de Türkiye'nin en büyük problemlerinden birisi olan terörün mecliste palazlanma hevesini kıran parti yine MHP olmuştur. 1 Temmuz 2015'te de TBMM Başkanlığı seçimlerinde her siyasi partinin kendi adayını desteklemesi sonucu dördüncü tura kadar meclis başkanı seçilememiştir. MHP ve lideri Devlet Bahçeli, cumhurbaşkanlığı seçiminde CHP ile ortak aday olarak belirlenen ve parti olarak desteklediği Ekmeleddin İhsanoğlu'nun meclis başkanlığı seçiminde son tura kalamaması halinde boş oy kullanacaklarını belirtmiştir. Son tur oylamada Deniz Baykal için destek isteyen CHP'nin Halkların Demokratik Partisi(HDP) tarafından desteklenmesi nedeniyle inanmadığı, sakıncalı bulunduğu hiçbir ittifak içerisine girmeyeceğini belirterek boş oy kullanmıştır. Bu meselede akıllarda soru işaretleri barındıran ve CHP-HDP ittifakını şaibeli kılan bir diğer unsur da cumhurbaşkanlığı seçimlerinde CHP'nin de desteklemiş olduğu Ekmeleddin İhsanoğlu'nun meclis başkanlığında desteklenmemesi olmuştur.

Gerek cumhurbaşkanlığı gerekse meclis başkanlığı gibi milli iradenin tam anlamıyla tecelli etmesinin zaruri olduğu ve herhangi bir krizi kaldırmayacak kadar hassas makamların belirlenmesinde MHP gündelik politikaların ötesinde kararlar vermiştir. Uzlaşmanın ve

çözümün ön planda tutulduğu bu yaklaşımda Alparslan Türkeş ve Devlet Bahçeli dönemleri arasında siyasi tavrın da kesintisiz bir şekilde devam ettiği gözlemlenmiştir.

Öte yandan, MHP'nin Türk siyasetindeki etkisi bir nevi "arabuluculuk" göreviyle sınırlandırılmış değildir. Yazının başında da zikredildiği üzere MHP sadece siyaset ile sınırlı, mevsimine göre açan bir çiçek olmayıp toplumsal temellerini çok derine salmış olan bir çınardır.

Şüphesiz, millet nezdinde muteber bir noktada kalmak ve yarım asırdır siyaset sahnesinde olmak için de vizyoner politika üretimi gerekmektedir. MHP'nin toplumsal uzlaşısı ve milli iradeye verdiği önem kadar devletin ve milletin bekası ve toplumsal uzlaşısı konularına eğilen bir kurum olduğunu da belirtmemiz gerekmektedir. MHP'nin gerek dış politikada, gerek milli güvenlik politikalarında ve gerekse toplumsal değerlerin muhafazasında ortaya koymuş olduğu öncü tavır, değişen iktidarlar tarafından uygulanan reçeteler halini almıştır.

Popülist kitle partilerde görmeye alışkın olmadığımız ideolojik kararlılığı ve yönetim disiplini sayesinde daima "oyun kurucu" bir politik aktör pozisyonunda kalan MHP'nin bu uyarılarını oy çekincesi olmadan zaman zaman da iktidarın benimsediği politikaların tam zıttı olacak şekilde dillendirdiği görülmektedir.

Başörtüsü Sorunu, Kur'an-ı Kerim ve Siyer Derslerine İlişkin MHP Çözümü

Toplumsal yaşamımızın inkâr edilemez bir gerçeği olan başörtüsü sorunu ne yazık ki uzun yıllar boyunca çeşitli siyasal kesimlerce kullanılmış bir istismar aracı olmuştur. Zaman zaman maksatlı bir şekilde alevlendirilen tartışma zemini, zaman zaman da hiç böyle bir sorun yokmuşçasına nadasa bırakılmıştır. Başörtüsü meselesinde MHP'nin takındığı tutum cumhurbaşkanı ve meclis başkanı seçimlerinde olduğu kadar ilkesel, çözüm önerileri ise millet iradesine hürmet edecek manada yetkin olmuştur. Vizyoner siyaset kapsamında değerlendirebileceğimiz bu örneği incelememiz MHP'nin Türk siyasetindeki yerinin kalıcılığı açısından güçlü bir delil teşkil etmektedir.

Devlet Bahçeli'nin söylem ve talepleri, bu konun en çok alevlendiği 28 Şubat döneminden sonra Türk siyasetinin yıllar sonra

başarabileceği bir kazanımı daha ilk başlardan işaret etmekteydi. Başörtüsü konusunun siyasi malzeme yapılmamasını isteyen MHP lideri Devlet Bahçeli, 21 Ekim 1997 tarihinde bir televizyon kanalında, siyasi partilerin uzlaşma içerisinde bu sorunu çözmesini, böylelikle de konunun ülke gündeminden düşürülmesini istemiştir. 19 Ekim 1998 tarihli Büyük Kurultay'da "bu sorun uzlaşma ile mecliste çözülür" demiştir.

7 Nisan 1999 tarihinde Erzurum'da, 18 Nisan 1999'da da seçim beyannameğinde "kadınlarımıza karşı başta başörtüsü sorununun çözülmesi olmak üzere her türlü ayrımcılığın kaldırılmasını" teklif ve vaat etmiştir(MHP 1999).

2008'in Ocak ayında dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın İspanya'ya yaptığı ziyarette başörtüsü konusunu dillendirmesi sonrası, 17 Ocak 2008'de yazılı basın açıklaması yapan Lider Devlet Bahçeli "samimi iseler sorunu çözüp gündemden çıkarmaya hazır olduklarını" belirtmiş ve sorunu çözmeye yönelik Anayasa değişikliğini maddeleri ile açıklamıştır. (Bahçeli 2008).

Bundan sonraki süreçte MHP TBMM grubu; belli zamanlarda meclis önermeleri ve kanun teklifleri ile sorunu çözmek için gayret sarf etmiş, siyasi iktidarın da çözüm çabalarına katkı vererek yıllarca ülke gündemini meşgul eden meseleyi sorun olmaktan çıkartmıştır(Al Jazeera 2013).

MHP'nin Türk Milletinin mukaddesatperver yaşamına uygun ortaya koyduğu ve Türk gençlerinin dinini bir başka aracı kuruma ihtiyaç duymaksızın geniş kapsamlı kaynaklardan yararlanarak öğrenebilmesine imkân tanıyan Kur'an-ı Kerim'i okumayı ve Peygamber efendimiz Hz. Muhammed'in hayatını öğrenebilecekleri dersleri Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı müfredatına eklenmesi için çalışması da göz önünde bulundurulması gereken bir diğer vizyoner siyaset örneğidir.

2012 yılında TBMM Genel Kurulu'nda zorunlu eğitimi 12 yıla çıkaran kanun teklifi görüşmelerinde (Meclis Haber 2012), Ak Partili ve MHP'li milletvekillerinin desteği ile Kur'an-ı Kerim ve Peygamberimiz Hz. Muhammed'in hayatının, ortaokul ve liselerde seçmeli ders olarak okutulmasına karar verildi. Bu teklif, Milliyetçi-ülkücü camianın çok da yabancı olmadığı bir teklifti. Zira Ülkücü Hareketin efsanevi

lideri Alparslan Türkeş'in 15 Şubat 1977 tarihinde yayınlanan Ülkücü Kadro dergisinde de yer alan düşünceleri ülkücüler tarafından bilinmektedir(Hürriyet 2012). Dahası Türk milliyetçiliğinin tabiatı da İslam dininin hakıyla tedrisine ve tatbikine son derecede uygundur.

MHP, Dış Politika ve Terör

Türkiye'nin senelerdir kapısında girmek için uğraştığı, yer yer tavizler vererek imtiyazlarından yararlanmak için çaba harcadığı Avrupa Birliğine kabul süreci uzadıkça uzamış; günümüzde dahi sonu görünmeyen bir karanlık tünel halini almıştır. Devlet Bahçeli'nin 2 Ekim 2005 tarihinde Ankara/Tandoğan Mitinginde, Türkiye Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği üyeliği hakkında yapmış olduğu değerlendirmeler Türkiye'nin Avrupa Birliği macerası süresince yaşadığı ve yaşaması muhtemel pek çok badirenin altını çizen tarihi bir uyarı olmuştur.

Devlet Bahçeli özetle; Avrupa Birliğinin Türkiye'yi bünyesinde görmek istemediğini belirtmiş, buna karşılık siyasi iktidarın bu konuda ısrar etmesinin doğuracağı sonuçların ülkemiz için geri dönüşü zor olacak sorunlar yaratacağını maddeleriyle açıklamıştır. Devlet Bahçeli'nin miting konuşmasından bir kaç madde ile örnek vermek gerekirse;

- *"Milli kimliğin tartışılmasına yönelik verdiğiniz tavizlerin milletimizi ayrılığa ve kardeş kavgasına sürükleyeceğini söyledik, haklı çıktık.*

- *Türkiye'nin sosyal dokusunun dayatmalarla bozulacağını söyledik, haklı çıktık.*

- *Avrupa'nın amacı, hor ve hakir gördüğü Türkiye'yi terbiye ederek yörüngede tutabilmektir."*

Anlaşılabacağı üzere konuşmada AB'nin Türkiye'den istediği ağır yükümlülükler vurgulanmıştır(Bahçeli 2005). Sadece birkaçını aldığımız maddelerin, MHP'nin kurumsal hafızasında var olduğu görülecektir.

24 Haziran 2018 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde MHP'nin seçim beyannamesinde yer alan "Partimiz, Avrupa Birliği ile ilişkileri Türkiye için bir "kimlik ve kader sorunu" olarak görmemektedir. Türkiye'nin ne pahasına olursa olsun Avrupa Birliği'nin yörüngesinde sürüklenmeye mecbur, mahkûm ve muhtaç

olmadığını savunmaktadır.”(MHP 2018) değerlendirmesi ve “Avrupa Birliğine dâhil ülkelerin ve bir bütün olarak AB'nin millî menfaatimiz, beklentilerimiz, hassasiyetlerimiz ve ihtiyaçlarımıza gösterecekleri saygı, bu ülkelerle ve AB ile olan ilişkilerimizin geleceğini şekillendirecek temel kıstasları olacaktır.”(MHP 2018) düşüncesi bir anlamda MHP'nin Avrupa Birliği ile ilişkilere dair bakış açısını özetlemektedir.

Milliyetçi Hareket Partisinin, AB hakkındaki 1995 yılı görüşlerine bakıldığında da farklı sözler söylemediği, aynı çizgide devam edildiği anlaşılmaktadır.1995 yılında yayınlanan, “*Avrupa Birliği Gümrük Birliği Ve Türkiye İlişkilerinin Genel Bir Değerlendirmesi: MHP'nin Bu Konudaki Görüşleri*” isimli çalışmada: “Bilindiği üzere; Dış ekonomik ilişkiler ve AB konusunda, MHP Programında belirtilen temel görüş: “*Bölge ülkeleri başta olmak üzere diğer dünya ülkeleri ile çok yönlü ekonomik ilişkiler kurulmasına ve kurulacak ilişkilerde Türk Devletinin bağımsızlığını ve Türk Milleti'nin egemenlik haklarını sınırlayıcı, milli ve manevi kültür yapısını ve kıymet hükümlerini yozlaştırıcı, insanımızı Türk-Müslüman kimliğinden uzaklaştırıcı, devlet ve millet varlığını zedeleyici yükümlülüklerden kaçınılması gerektiğidir* (MHP-APM 1995:37).” şeklindeki ibareler bize göstermektedir ki; MHP süreklilik arz eden bir şekilde milli kimlik ve toplumsal bütünlüğü zedeleyici hamleler karşısında etkin bir tavır takınmıştır.

MHP'nin dış politika konusundaki tarihsel süreklilik çerçevesinde değerlendirilebilecek örnekleri çoğaltabilmekle birlikte bugün Suriye ve Irak sınırlarımızda karşılaştığımız terör tehditlerinin 10 sene öncesinden öngörülmesinden bahsetmekte fayda vardır.

Başta terör sorunu olmak üzere MHP'nin yıllardır dile getirdiği güvenlik tabanlı tehditlere karşı alınması gereken önlemler gün geçtikçe gerekliliklerini bir kat daha ispat etmektedirler. MHP'nin sayısız seçim mitingi, beyanname, Devlet Bahçeli'nin çeşitli konuşmaları Türkiye'nin karşılaştığı güvenlik eksenli tehditlere karşı konulmasının gerekliliğini ve bu konuda takip edilmesi gereken yöntemleri içermektedir.

7 Ekim 2008, 8 Eylül 2011 ve 1 Temmuz 2015 tarihlerinde Devlet Bahçeli yapmış olduğu açıklamalarda “terör örgütü militanlarının sınırlarımızdan sıklıkla girip çıkmaları, terör olaylarının artması ve her

gün acı dolu şehit haberleri almamız nedeniyle sınırlarımızda güvenli bölge oluşturulmasını" istemiştir(Bahçeli 2008b, Bahçeli 2011, Bahçeli 2016). Meşru takip şartlarının oluştuğuna vurgu yapan bu konuşmaların kahir ekseriyetinde hükümet, terörizmin ulaşabileceği boyutlar hakkında uyarılmıştır. Bugün karşılaştığımız tabloda ise Suriye'de DAESH ve YPG/PKK terör örgütlerine karşı vurulan darbe Irak'ta ise PKK terör örgütüne karşı düzenlenen sınır ötesi operasyonlar milli iradenin üç seçimidir desteklemiş olduğu çözüm yöntemi olup hükümetin öncelikli icraatları arasında yer almaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı TY).

MHP'nin gerek güvenlik tabanlı politikalarda teröre müsamaha göstermemesi gerekse dış dayatmalara karşı milli bütünlüğü zedeleyici hamlelere karşı koyması birçok örnekle çeşitlendirilebilir. Fakat bilhassa teröre karşı Türkiye'nin bugünkü kararlı tutumunun temelinde yer alan iki tarihi uyarısına değinmek gerekmektedir.

Birincisi; MHP'nin sözde çözüm sürecinde almış olduğu reddedici tavidir. Devlet Bahçeli nezdinde "ihanet süreci" olarak adlandırılan ve terör örgütü PKK'yı ön koşulsuz muhatap almayı amaç edinen bu sağlıksız politikanın bedeli, şehirlerin bombalarla doldurulması ve Güneydoğu Anadolu'da terör örgütü mensupları ile sokak çatışmalarının yaşanması olmuştur.

Devlet Bahçeli'nin sayısız konuşmasında karşı çıktığı bu süreç karşı en keskin tavır ise 2013 yılında gerçekleştirilen "Milli Değerleri Korumak ve Yaşamak" (Hürriyet 2013) mitingleri çerçevesinde ortaya konulmuştur. Bursa "Kuruluş Mitingi", İzmir "Bayrak Mitingi", Adana "Vatan Mitingi", Erzurum "Birlik Mitingi", Konya "Türkçe Mitingi", Elazığ "Kardeşlik Mitingi", İstanbul "Demokrasi Mitingi", Samsun "Kurtuluş Mitingi", Ankara "Türkiye Mitingi" çalışmalarında, Türk milletinin müşterek değerleri çerçevesinde belirlenen anlamlı temalarla bu sürecin getireceği olası yıkıma dikkat çekilmiştir.

Öngörülmesi Siyaset Örneği Olarak FETÖ Terör Örgütü Uyarısı

Türkiye'nin yüzleştiği bir diğer terör tehdidi ise hem iç hem de dış kaynaklı bir sorun olan FETÖ terör örgütüdür. Türk siyasetinde terör örgütü elebaşı Fethullah Gülen'e karşı ilk cepheyi açan lider Devlet Bahçeli olmuştur.

Devlet Bahçeli'nin 31 Mart 2011 tarihli yazılı basın açıklamasında ise terör örgütü hakkında şu ifadeler yer almaktadır(Bahçeli(b) 2011): *“Bütün unsurlarıyla aydınlanana kadar hoca efendinin(!), Gülen cemaati mensuplarının bu konularla hiçbir şekilde ilgisi olmadığını göstermek bakımından, cemaatin faaliyetlerini durdurduğunu veya askıya aldığını açıklamasının yerinde ve yararlı olabileceği akla gelmektedir.”*

Bu beyanat, FETÖ örgütünün faaliyetlerini durdurmasını talep eden ilk uyarı olmuştur. Bu uyarılara karşılık, farklı makam ve kişiler tarafından Devlet Bahçeli'ye verilen cevaplar ise bir internet taraması sayesinde kolaylıkla bulunabilecek “vizyonsuzluk” örnekleridir.

15 Temmuz 2016 gecesi FETÖ terör örgütü mensuplarının gerçekleştirilmeye çalışılan darbe girişimi, bu tehlikenin doruk noktasına ulaştığı ve Türkiye'deki pek çok siyasi dengeyi yeniden inşa eden bir olay olarak tarihteki yerini almıştır. 251 vatandaşımızın şehit düştüğü (AA 2018), 2703 vatandaşımızın da yaralanıp gazi olduğu (Haberler.com 2017) bu dehşetli gecede, Türk milleti, devletin bekası için kendisini siper ederek tarihte eşine az rastlanır bir cesaret örneği göstermiştir.

FETÖ tehdidini yıllar önce açıkça dile getiren Devlet Bahçeli ise darbe girişiminin ardından, yukarıdaki pek çok örnekte görülen ilkesel tavır uyarınca Türkiye'nin yeni bir birlik ve beraberlik bağı sayesinde yaralarının sarabileceğini öngörmüştür(Bahçeli(a) 2016).

Türk siyasetinde “Yenikapı Ruhu” olarak da atıfta bulunulan bu temel birleştirici motivasyon, darbe girişimi sonrası siyasi partilerin bir araya gelerek Türkiye'nin yönetimini ve toplumsal politikaların neler üzerine bina edileceğinin yüksek düzeyde istişare edilebileceği bir ortamı ortaya çıkarmıştır.

15 Temmuz'un ardından oluşan “Yenikapı Ruhu” Türkiye'de siyasetin atmosferini değiştirerek iktidarın, milletin daha geniş bir tabanının hassasiyetine karşı duyarsız kalmamasını ve devlet bekasını ilgilendiren konularda daha net ve çözüme odaklı adımlar atmasını da sağlamıştır. Bu minvalde, Türk siyaseti 15 Temmuz öncesi ve sonrası olarak iki ayrı döneme ayrılabilir. 15 Temmuz sonrasında milli mutabakatı beraberinde getiren yeni siyaset anlayışı MHP'nin kurumsal söyleminde milleti ve devleti koruma önceliğini ön plana çıkarmasına yol açmıştır.

Denilebilir ki; tarihte benzeri görülmemiş bu darbe girişimine tepki niteliğinde kendini gösteren milli uyanış, MHP'nin geleneksel milli uzlaşma siyasetinin maşeri vicdanda yankı bularak, bir seferberlik havasında hayata geçirilmesini sağlamıştır.

Yine aynı milli mutabakat, iktidar partisi olan Ak Parti'de ise devlet mekanizmasındaki özel ve tüzel kişilerin "milli" bir perspektiften bürokrasi ve siyaset icra etmesinin gerekliliğini idrakine vesile olmuştur. Bu süreçten itibaren karşımıza çıkan referandum ve genel seçimlerden de anlaşılmaktadır ki; Türk milleti bu ruha güvenoyu vermektedir.

Yenikapı mutabakatının aşmış olduğu ilk engel ve kat etmiş olduğu ilk önemli mesafe "15 Temmuz Darbe Girişimi" sonrası Türk milletinin devletin işleyişine dair ortaya çıkan sorunları çözmek için yapılan referandum olmuştur. MHP kurumsal hafızası ve süreklilik ilkesi gereğince yeni anayasa çalışmalarını kurumsal sorunların çözülmesi için bir fırsat olarak görmüştür.

Finansal krizleri tetikleyen küresel müdahaleler, Türkiye'nin güney sınırlarındaki terör tehditleri ve bunu tetikleyen iç istikrardan uzak komşuların mevcudiyeti, devlet kurumlarında milli duyarlılıktan uzak politikaların ortadan kalkması yönünde yeni Anayasa, yeni bir beka hamlesi olarak görülmüştür.

Bu nedenle partinin geçmişinde pek çok örneği görülen "kriz çözümü ve meşruiyet tesisi" politikalarına benzer bir şekilde Türkiye Cumhuriyeti'nin mevcut Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, referandum sürecinde ve sonrasında Türkiye'nin yeni siyasi yol haritasını birlikte çizmek üzere desteklenmiştir.

Cumhur İttifakı ve MHP'nin Öncü Rolü

11 Ekim 2016 tarihli MHP Meclis Grup Toplantısında, Devlet Bahçeli'nin yapmış olduğu konuşma, milli mutabakatın sağlanması ve yeni bir Anayasa ihtiyacı doğrultusunda Türkiye'nin teröre müsaade etmeyecek bir şekilde yönetilmesinin yolunu açmıştır (Bahçeli(b) 2016). Türkiye'nin idaresinde aktif bir cumhurbaşkanlığı makamının bulunması, parlamentonun yasa yapıcı kabiliyetinin güçlendirilmesi ve kuvvetler ayrılığı ilkesinin tam manası ile gerçekleştirilebilmesi için yapılan çalışmalar bu konuşmada yer alan çağrı üzerine başlamıştır.

2017 Nisan'ında gerçekleştirilen Anayasa referandumunu neticesinde cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini kabul eden Türk milleti, 1980 Anayasası'ndaki 18 maddenin değişikliğini onaylamıştır. 15 Temmuz'un ve "çözüm süreci"nin yaralarını sarmaya çalışan Türkiye, Anayasa referandumu ile devlet mekanizmasını daha etkin bir politika üreticisi ve yürütücüsü konumuna evriltmiştir. MHP ve AK Parti böylece Yenikapı ruhunu kurumsal olarak yeni bir boyuta taşımışlar; Türk milletinin ortak hassasiyetleri doğrultusunda yeni bir yönetim sisteminin temellerini atmışlardır.

2018 yılı, bu yeni siyaset tarzı ve milli mutabakatın tescillendiği bir süreç olarak tarihteki yerini almıştır. Şubat ayı itibarıyla başlayan MHP-AK Parti ittifak görüşmeleri, 24 Haziran 2018 Genel Seçimleri öncesinde MHP Lideri Devlet Bahçeli ve Başbakan Binali Yıldırım'ın cumhurbaşkanlığı seçimi için Recep Tayyip Erdoğan'ın adaylık başvurusunu ve beraberlerindeki heyetin de Cumhur İttifakının ilkelerini belirleyen İttifak Protokolünü Yüksek Seçim Kuruluna sunmasıyla resmiyet kazanmıştır (Milliyet 2018, TRT Haber (2018 a).

Cumhur İttifakının 24 Haziran seçimlerinde takip ettiği usul, Cumhurbaşkanlığında ortak adayın Recep Tayyip Erdoğan, milletvekili seçimlerinde her partinin kendi adayına oy verdiği bir şekilde teşekkül etmiştir. Nitekim başarılı bir seçim dönemi sonunda meclis aritmetiğinde çoğunluğu sağlayan ittifak, kendi adayını da yeni sistemdeki Cumhurbaşkanlığı koltuğuna taşımıştır. MHP'nin seçim dönemi öncesinde göstermiş olduğu özveri ve tutarlı siyaset ise tarihten günümüze gelen politika kurucu rolünü tarihe bir kez daha tescil ettirmiştir.

2018 Haziranından itibaren yasama ve yürütme uyum içerisinde kararlar almaya gayret etmiş bu birlikteliğin 2019 mahalli idareler seçimlerinde de hayat bulması kararlaştırılmış, görüşmelerin devamında da ittifakın şekli 30 Büyükşehirde "ortak adayın" desteklenmesine evrilmiştir (MHP Sosyal 2018, Bengütürk 2018, TRT Haber 2018 b). Yenikapı ruhunun geçici olmadığı ve lafta kalmadığı, Türkiye'nin terörün her türlü fraksiyonundan arınmış huzur ve güven içerisinde bir ülke olmasını arzu eden "Cumhur İttifakı" ürettiği politikalarla, gün geçtikçe daha da sağlamlaşmış ve toplumun giderek artan çoğunluğundan rağbet gören kalıcı bir birliktelik halini almıştır.

Sonuç

Milliyetçi Ülkücü hareketin temel siyasal eğilimi, MHP'nin tarihi boyunca toplumsal mutabakat ve millet merkezli çözümden yana bir politika üretimi yönünde olmuştur.

MHP; "uzlaş", "milli irade" ve "vizyoner politika" ile hem mevcut demokrasinin daha da işletilebilir bir hüviyet kazanması hem de gelecekte yaşanabilecek krizlere/tehditlere karşı çözüm önerileri getirilmesi konusunda pek çok örnekte görüldüğü üzere net bir politik tavır sergilemiştir.

Partinin kuruluşunda ve 2000'li yıllara ulaşmasındaki yegâne kilit aktör olan merhum Alparslan Türkeş'in öngörülleri ve onun rahle-i tedrisatından geçerek uzun yıllar mesai arkadaşlığını yapan Devlet Bahçeli'nin çağın gerekliliklerini siyasete tatbik etmesi, MHP'deki sürekliliği, 50 yıllık kurumsal maziyi ve binlerce yıllık Türk milliyetçiliğinin öğelerini günümüz Türkiye'sinde de devam ettirebilmesinin temel unsurları olmuştur.

15 Temmuz'un bir turnusol kâğıdı misali siyasetin rengini ortaya çıkardığı hassas dönemde, MHP'nin almış olduğu inisiyatifler tıpkı geçmişte olduğu gibi bugün de aynı hassasiyetler üzerine bina edilmiştir.

Milliyetçi Cephe(MC) hükümetlerinde Süleyman Demirel'e verilen destekler, meclis başkanlık divanı seçiminde ortaya çıkan sorunlar ve bu bağlamda hükümetin tesisine ilişkin sorunlarda MHP'nin takındığı tutumlar ve daha pek çok örnek, MHP'nin gündelik değişkenlere göre değil uzun soluklu bir icra mekanizması için ortaya koyduğu politikaların sürekliliğini ispat etmektedir.

Siyasette tanımlanmayan, sorun teşkil eden fiili durumların varlığı ve bunun daha fazla derinleşip devlet krizine dönüşmemesi için yasalarla gerekli düzenlemelerin yapılması kadar makul ve tabii bir süreç yoktur. Bu noktada da MHP pek çok örnekle sabit olduğu üzere gerekli düzenlemelerle milli iradenin siyasete tecellisi için her koşulda destek veren bir profil ortaya koymaktadır.

İlaveten, MHP'nin kriz çözücü örneklerine yüzeysel olarak bakıldığında MHP'nin yürütmüş olduğu politikalara karşı yapılan eleştirilerin tarihsel süreklilikten uzak bir değerlendirme olduğu da anlaşılmaktadır.

“Kimi zaman CHP'nin, kimi zaman da Ak Parti'nin desteklendiği” yönündeki yorumlar da zaman zaman sosyal medyada yer almakta; fakat bunların, MHP'nin tarihinin ve kararlarının yeterince irdelenmemesinden kaynaklandığı, kulaktan dolma bilgilerle yapıldığı anlaşılmaktadır.

MHP politikalarındaki milli şurdan kaynaklanan sürekliliği ve kararlılığı göremeyen uykulu, mahmur gözlere gün ışığının bir faydası olmamaktadır.

Özetle MHP, Türk Siyasi Hayatında yarım asrı devirmiş ve içtimai popülaritesinden tarih boyunca hiç bir şey kaybetmemiştir. Uzlaşa ve milli iradeden taviz vermeden, devletin bekasına yönelik tehditlere karşı topluma ve iktidara yol gösteren ve dahası makro siyasette politika belirleyen unsur olarak devamlılığını sürdürmektedir.

Kaynakça

- Anderson, B. (2017). *Hayali Cemaatler: Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması*, (Çev. İskender Savaşır). İstanbul: Metis Yayınları.
- Akpınar, H. (2016). *Kurtların Kardeşliği CKMP'den MHP'ye Ülkücü Hareketin Kısa Tarihi*. İstanbul: Kamer Yayınları.
- Anadol, C. (1995). *Alparslan Türkeş, MHP ve Bozkurtlar*. İstanbul:Kamer Yayınları.
- Güler, K. K. (2017). *Alparslan Türkeş, Türk Milliyetçiliği Fikri ve CKMP*. Ankara: Deli Dumrul Kitap.
- Karadeniz, Y. (2018). Referandum İlkeleri Işığında Türkiye'deki 1987 Halkoymasına Yönelik Bir Analiz. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*. Cilt:4. Sayı:2. 58-74.
- MHP Araştırma Planlama Merkezi İktisadi Meseleler Komisyonu (1995). *Avrupa Birliği-Gümrük Birliği ve Türkiye İlişkilerinin Genel Bir Değerlendirmesi*. Ankara: MHP Araştırma Planlama Merkezi Yayın No:1.
- Sönmez, N. (2013). Seçim Sisteminin Demokratikleşmesinin Bir Aşaması: 1950 Milletvekili Seçim Kanunu. *EÜSBED*, VI. 2. 437-461.
- Tuncer. E. (2013). *1923'ten Günümüze Cumhurbaşkanlığı Seçimleri*. Ankara: TESAV Yayınları.
- Turgut, H. (1995). *Şahinlerin Dansı*. İstanbul: ABC Yayınları.
- Uzun, T. (2005). *Türk Milliyetçiliği ve MHP*. Ankara: Ebabil Yayınları.
- Yalçın, S. (2017). *Başbuğ Alparslan Türkeş*. Ankara: Berikan Yayınları.

- Al Jazeera (2005). *Türkiye'de başörtüsü yasağı: Nasıl başladı, nasıl çözüldü?*.30.12. 2013, <http://www.aljazeera.com.tr/dosya/turkiyede-basortusu-yasagi-nasil-basladi-nasil-cozuldu>, (erişim:18.01.2019).
- Anadolu Ajansı (AA) (2018) *Saraybosna'da 15 Temmuz şehitleri anısına 251 balon havaya bırakıldı, 14.07.2018*,
<https://www.aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/saraybosnada-15-temmuz-sehitleri-anisina-251-balon-havaya-birakildi/1204124>, (erişim: 23.01.2019)
- Bahçeli, D. (2005). *Sayın Dr. Devlet Bahçeli'nin "Başkent ANKARA" Mitinginde Yapmış Oldukları Konuşma Metni*. 2 Ekim 2005,
https://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/117/index.html, (erişim:19.01.2019).
- Bahçeli(a), D. (2008). *Sayın Devlet Bahçeli'nin Başörtüsü Sorununun Çözümü Konusunda Yaptığı Yazılı Basın Açıklaması*. 17 Ocak 2008,
https://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/423/index.html, (erişim: 19.01.2019).
- Bahçeli(b), D. (2008). *Devlet Bahçeli'nin TBMM Grup Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma*. 7 Ekim 2008,
https://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/591/index.html, (erişim: 19.01.2019)
- Bahçeli(a), D. (2011). *Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'nin "PKK Terör Örgütünün Yoğunlaşan Saldırıları ve İyice Şımaran Bölücülükle" ilgili yaptıkları yazılı basın açıklaması*. 8 Eylül 2011,
https://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/1221/index.html, (erişim:19.01.2019).
- Bahçeli(b), D. (2011). *Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'nin "Bazı dava süreçleri kapsamında Fethullah Gülen cemaati etrafındaki tartışmalar" hakkında yaptıkları yazılı basın açıklaması*. 31 Mart 2011,
https://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/1053/index.html, (erişim: 19.01.2019).
- Bahçeli, D. (2015). *Devlet Bahçeli'nin TBMM Grup Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma*. 1 Temmuz 2015,
http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/3890/index.html, (erişim:19.01.2019).
- Bahçeli(a), D. (2016) *Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet BAHÇELİ'nin, Yenikapı'da düzenlenen "Demokrasi ve Şehitler Mitingi"nde yapmış oldukları konuşma*.7.08. 2016,
http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4120/index.html, (erişim:19.01.2019).

- Bahçeli(b), D. (2016). *Devlet Bahçeli'nin TBMM Grup Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma. 13 Ekim 2016*,
http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4136/index.html, (erişim:19.01.2019).
- Bengütürk (2018). *MHP'li Sadir Durmaz Bengütürk'e Konuştu. 25 Eylül 2018*,
<https://www.benguturk.com/mhpli-sadir-durmaz-benguturke-konustu/>, (erişim:19.01.2019).
- Bulut, Y. (2017). *Geçmişten Bugüne MHP ve Cumhurbaşkanlığı Seçimleri. Ortadoğu Gazetesi, 5 Temmuz 2014*,
<http://www.ortadogugazetesi.com/haber.php?id=35134> (erişim: 18.01.2019)
- Haberler.com (2017), *Bakan açıkladı: 15 Temmuz Gazilerinin sayısı 2 bin 703*
Kaynak: Bakan açıkladı: 15 Temmuz Gazilerinin sayısı 2 bin 703,
 05.12.2017, <https://www.siyasetcafe.com/bakan-acikladi-15-temmuz-gazilerinin-sayisi-2-bin-703-27738h.htm> (erişim: 23.01.2019)
- Hürriyet (2012). *MHP çok önce 'Peygamberin hayatı ders olsun' demişti, 1 Nisan.2012*, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/mhp-cok-once-peygamberin-hayati-ders-olsun-demisti-20249303>, (erişim:18.01.2019).
- Hürriyet (2013). *Milli Değerleri Korumak Ve Yaşat Demokrasinin Mitingi. 5 Ekim 2013*, <http://www.hurriyet.com.tr/haberleri/milli-degerleri-koru-ve-yasat-demokrasinin-mitingi>, (erişim: 18.01.2019).
- Meclis Haber (2012). *TBMM Basın Açıklaması. 23 Şubat 2012*,
https://meclishaber.tbmm.gov.tr/develop/owa/haber_portal.aciklama?p1=120781, (erişim:18.01.2019).
- MHP, (1999). *Lider Türkiye'ye Doğru Milliyetçi Hareket Partisi Seçim Beyannamesi. 18 Nisan 1999*,
<https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/bitstream/handle/11543/740/199906498.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, (erişim: 18.01.2019).
- MHP, 2018. *24 Haziran 2018 Milletvekili Genel Seçimi Seçim Beyannamesi, Sayfa: 108*,
http://www.mhp.org.tr/usr_img/_mhp2007/kitaplar/24haziran2018_secim_beyannamesi_tam_web.pdf, (erişim: 23.01.2019)
- MHP Sosyal (2018). *MHP ve Ak Parti Cumhurbaşkanlığı yerel seçimlerde devamı konusunda uzlaştı. Ekim 2018*,
<https://www.mhpsosyal.com/mhp-ve-ak-parti-cumhur-ittifakinin-yerel-secimlerde-uzlasti/>, (erişim:19.01.2019).
- Milliyet (2018) <http://www.milliyet.com.tr/son-dakika-mhp-lideri-bahceli-siyaset-2662083/>
 (erişim: 23.01.2019)

- NTV, (2000). *Sezer İçin Beş Liderden Ortak İmza*. 24 Nisan 2000, <http://arsiv.ntv.com.tr/news/2604.asp>, (erişim:18.01.2019)
- Öymen, Altan (2015), *Siyaset Tarihimizde Sağduyulu Bir Uzlaşma Örneği*. Radikal Gazetesi, 12 Temmuz 2015, <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/altan-oymen/siyaset-tarihimizden-sagduyulu-bir-uzlasma-ornegi-1395744/> (erişim: 18.01.2019)
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, (Tarih Yok) *Türkiye'nin Uluslararası Toplumun Terörle Mücadele Çabalarına Katkıları*, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-uluslararasi-toplumun-terorle-mucadele-cabalarina-katkilari.tr.mfa, (erişim:19.01.2019).
- TRT Haber (2018 a). *Cumhur İttifakı' protokolü YSK'ya teslim edildi*. 4 Mayıs 2018, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/cumhur-ittifaki-protokolu-yskya-teslim-edildi-363903.html>, (erişim:19.01.2019).
- TRT Haber (2018 b). *Bahçeli: AK Parti ile 30 büyükşehir üzerinden anlaşma sağlandı*. 26 Aralık 2018, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/bahceli-ak-parti-ile-30-buyuksehir-uzerinden-anlasma-saglandi-398981.html>, (erişim: 23.01.2019)
- YSK, (Tarih Yok). *8 Nisan 1999 Tarihinde Yapılan Mahalli İdareler Genel Seçimi Sonuçları*, <http://www.ysk.gov.tr/tr/18-nisan-1999-mahalli-idareler-genel-secimi/2805>, (erişim: 18.01.2019).